

# **Svetonázorová regulácia ako základná podmienka optimalizácie výchovno-vzdelávacej práce v škole.**

PhDr. MATEJ BEŇO, CSc.,  
Výskumný ústav pedagogický, Bratislava

Výchova k marxisticko-leninskému svetonázoru je trvalou a neoddeliteľnou súčasťou formovania socialistického uvedomenia ľudí, ktoré sa uskutočňuje v mnohostrannom procese budovania socializmu. Zásadný vplyv na utváranie marxisticko-leninského svetonázoru osobnosti majú existujúce ekonomické, sociálno-triedne, politické, kultúrne a ďalšie pozitívne podmienky našej rozvíjajúcej sa socialistickej spoločnosti, ako aj upevňujúci sa socialistický spôsob života. „Bez zveličenia môžeme povedať,“ konštatoval s. Husák na XVI. zjazde KSČ, „že väčšina našich ľudí bytostne spája svoj život so socializmom. Svoj vzťah k nášmu zriadeniu, k politike strany, svoje vlastenectvo dokazujú obetavou, statočnou prácou a občianskou angažovanosťou“.¹)

Historicky veľmi priaznivé objektívne podmienky, ktoré socializmus prináša, i doterajšie dobré výsledky nám však nezakrývajú skutočnosť, že proces budovania materiálnej základne rozvinutej socialistickej spoločnosti a formovania socialistického spoločenského vedomia sa odohráva v podmienkach úporného boja dvoch protichodných spoločenských sústav a dvoch nezmieriiteľných ideológií. Preto jednou z najdôležitejších úloh výchovnej práce je viesť ľudí, predovšetkým mládež, k triednej bdelosti a nezmieriiteľnosti s buržoáznou ideológiou.

Rozhodujúcou súčasťou a jadrom socialistického vedomia je marxisticko-leninský svetonázor, lebo „človek vyzbrojený marxizmom-leninizmom, hlboko presvedčený a zanietený za pravdu socializmu, neustupuje pred prekážkami, nestráca istotu ani v najťažších životných situáciách sa nebojí podstúpiť zápas za uskutočnenie socialistických ideálov“.²)

Usilie KSČ od jej vzniku, no zvlášť po roku 1948, kedy sa stala z vôle pracujúceho ľudu vládnucou stranou a vedúcou silou spoločnosti, neustále sa zameriavalo a zameriava na to, aby celá výchova a vzdelávanie vychádzali z marxisticko-leninského svetonázoru a aby sformovaním základov vedeckého svetonázoru mládeže boli aj zavŕšené. Veľký význam a nezastupiteľné mie-

sto pri uskutočňovaní týchto snáh mala a má škola, ktorá sa svojou systematickou, cieľavedomou a organizovanou výchovnovzdelávacou prácou v rozhodujúcej miere podieľa na svetonázorovej výchove žiakov a študentov. Preto XVI. zjazd KSČ v Hlavných smeroch hospodárskeho a sociálneho rozvoja ČSSR na roky 1981—1985 uložil školstvu „mimoriadnu pozornosť venovať prehlbovaniu systému výchovy k vedeckému svetonázoru, proletárskemu internacionalizmu a socialistickému vlastenectvu“.<sup>3)</sup> Československá socialistická pedagogika a škola dosiahli zvlášť v poslednom desaťročí v teórii, metodike i v praxi výchovy k marxisticko-leninskému svetonázoru viaceré úspechy. V sústave špeciálnych pedagogických disciplín sa postupne sformovala teória výchovy k marxisticko-leninskému svetonázoru, ktorá úspešne rozpracúva základy a východiská tvorby cieľov, obsahu, metód a organizácie výchovy a vzdelávania na základoch marxizmu-leninizmu. V súčasnosti realizujeme úlohy dokumentu ÚV KSČ Ďalší rozvoj československej výchovnovzdelávacej sústavy, ktoré sa najviac týkajú obsahu vzdelávania. Pri koncipovaní nových učebných osnov, učebníc a metodických príručiek sa ich tvorcovia usilujú ešte viac posilniť a skvalitniť marxisticko-leninský svetonázorový potenciál týchto školských dokumentov. Formovanie marxisticko-leninského svetonázoru žiakov sa stále viac stáva kritériom a motívom aj procesu inovácie metód výchovnovzdelávacej práce v škole, v ktorom sa uplatňuje činnosť a aktivizujúci prístup. V škole pôsobia učitelia a vychovávatelia oddaní socializmu, dobre ideovo-politicky, odborne i pedagogicko-metodicky pripravení. Vďaka týmto a ďalším podmienkam darí sa nám v priebehu základného a stredného vzdelávania formovať základy marxisticko-leninského svetonázoru vo vedomí a presvedčení väčšiny mládeže.

Výchova k marxisticko-leninskému svetonázoru je organickou zložkou výchovy a vzdelávania v škole. Marxisticko-leninský svetonázor ako ucelená sústava filozofických, ekonomických a sociálno-politických ideí je hlavným obsahom svetonázorovej výchovy. Prostredníctvom tohto hlavného obsahu a jeho vplyvu na ciele, obsah a proces výchovy a vzdelávania nadobúda výchova v širšom zmysle vyhranený dialektickomaterialistický a komunistický charakter. Bez marxisticko-leninského svetonázoru niet komunistickej výchovy, lebo vedecký svetonázor je jej východiskom a v subjektivizovanej podobe i najdôležitejším vyústením. Toto poznanie potvrdzuje aj doterajšia história našej pedagogiky a školy. Efektívnosť výchovnovzdelávacej práce školy vždy priamo i sprostredkovane závisela od toho, ako komplexná a intenzívna bola jej svetonázorová výchovná činnosť. Každá jednostrannosť, prípadne podcenenie čo len niektorej stránky alebo súčasti svetonázorovej výchovy sa nepriaznivo a retardačne odrazili v celkovom výchovnom úsilí školy a jeho výsledkoch.

Preto aj útoky protisocialistických síl v krízových rokoch 1968—69 v oblasti výchovy a vzdelávania boli vedené predovšetkým proti ich marxisticko-leninskému svetonázorovému charakteru a svetonázorovej výchove. Pod rúškom „vylepšovania“ marxizmu boli snahy o jeho nahradenie buržoáznymi filozofickými zdrojmi výchovy a vzdelávania, napr. existencializmom. Súbežne s tým sa oživovalo náboženské cítenie a nazeranie na svet. Ako uvádza R. Pravdík, „všetko sa skúmalo, analyzovalo a hodnotilo z hľadiska individuálne-

ho záujmu jednotlivej osobnosti, jej neobmedzenej slobody. Samozrejme boli otázky historického materializmu — problémy triedneho boja, triednych vzťahov, spoločenskej podmienenosti problémov aj problémy jednotlivca — zatlačené do pozadia, prestávali mať význam a hodnotu. To všetko sa odrazilo aj v oblasti výchovy napríklad vo forme znehodnotenia a deformácie princípu kolektivismu, ktorý je základným princípom socialistickej výchovy. Množili sa hlasy proti princípu jednotnej školy, požiadavky na odpolitizovanie výchovy, na zrovnoprávnenie všetkých ideológií, z ktorých by si učitelia aj žiaci mohli slobodne voľiť tú, ktorá sa im zapáči. V oblasti pedagogickej teórie sa pozornosť sústreďovala skoro výlučne len na otázky diferenciacie, zlepšovania podmienok individuálneho rozvoja detí, problémy talentov a pod. (čo nepokladáme za chybu), ale úplne bokom ostali problémy kolektívnej výchovy.“<sup>44</sup>)

Ciele, obsah, metódy, prostriedky, organizácia a celkové zameranie školy boli vždy v jej histórii v rozhodujúcej miere regulované svetonázorom vládnúcich tried, t. j. oficiálnym svetonázorom konkrétnej spoločnosti. Škola z konkrétneho svetonázoru vychádzala a k nemu svojou výchovnovzdelávacou činnosťou aj smerovala. Niet takej oblasti alebo úseku výchovnovzdelávacej práce školy, kde by kritérium svetonázoru nebolo v konečnom dôsledku rozhodujúce. Preto svetonázorová výchova má v systéme výchovy základné postavenie a z hľadiska sociálno-triednej a ideologickej určitosti má aj vlastnú a nezastupiteľnú funkciu. Konkrétny, t. j. marxisticko-leninský charakter však nenadobúdajú ciele, obsah a prostriedky mravnej, estetickej, pracovnej, telesnej a brannej výchovy i ciele a obsah jednotlivých učebných predmetov v škole spontánne, živelne, ale sú výsledkom cieľavedomej pedagogickej svetonázorovej regulácie. Zdrojom a normatívnym základom tejto regulácie je marxizmus-leninizmus ako jediný pravdivý a vedecký svetonázor. Predmetom pedagogickej svetonázorovej regulácie sú ciele, obsah, metódy, organizačné formy, prostriedky, činitele i samotný proces komunistickej výchovy. Podstata procesu svetonázorovej regulácie spočíva v tom, že pedagogicky zámerne ovplyvňuje, usmerňuje a „nastavuje“ uvedené štruktúry tak, aby mali marxisticko-leninský svetonázorový charakter na každom stupni a v každej etape ich konkretizácie a aby na základe toho celý výchovný proces smeroval k formovaniu ucelených a pevných základov marxisticko-leninského svetonázoru všetkých vychovávaných. Je to zložitý a mnohostranný funkčný proces. Pedagogickým predpokladom jeho úspešného rozvíjania je vytvorenie uceleného systému výchovy k marxisticko-leninskému svetonázoru, osobitne jej cieľov a hlavného obsahu, ktorý je nositeľom tých úloh a funkcií, ktoré svetonázorová výchova v systéme komunistickej výchovy má. Z funkčného hľadiska vidíme proces pedagogickej svetonázorovej regulácie ako regulatívnu funkciu výchovy k marxisticko-leninskému svetonázoru v systéme komunistickej výchovy. Ciele, obsah a úlohy komunistickej výchovy ako aj základné normatívne štruktúry musia mať historicko-triedne určitý a vyhranený svetonázorový charakter. V tom zmysle chápeme regulatívnu funkciu výchovy k marxisticko-leninskému svetonázoru v systéme komunistickej výchovy ako funkčnú zákonitosť, ktorá sa vzťahuje na všetky zložky a súčasti systému komunistickej výchovy.

Regulatívna funkcia výchovy k marxisticko-leninskému svetonázoru je pedagogickou modifikáciou a aplikáciou regulatívnej funkcie marxisticko-leninského svetonázoru, lebo bez takejto pedagogickej modifikácie by bola vedecká svetonázorová regulácia v systéme a procese komunistickej výchovy viacmenej živelná a nedôsledná. Skúmanie regulatívnej funkcie vedeckého svetonázoru vo vzťahu k jednotlivým formám spoločenského vedomia alebo k jednotlivým vedným disciplínam je predmetom marxisticko-leninských disciplín (zvlášť filozofie) a skúmanie regulatívnej funkcie výchovy k marxisticko-leninskému svetonázoru je predmetom pedagogiky, zvlášť teórie výchovy k marxisticko-leninskému svetonázoru ako jej špeciálnej disciplíny. Pritom však nejde o prostú, mechanickú aplikáciu regulatívnej funkcie vedeckého svetonázoru na proces formovania a výchovy osobnosti, ale o kvalitatívne nový jav, podstatou ktorého je cieľavedomá výchova všestranne a harmonicky rozvinutej osobnosti, kde marxisticko-leninský svetonázor je predmetným obsahom a podstatnou súčasťou vedomia vychovávanej osobnosti.

Regulatívna funkcia marxisticko-leninského svetonázoru (zahŕňa v sebe aj metodologickú funkciu) a regulatívna funkcia výchovy k marxisticko-leninskému svetonázoru nie sú totožné procesy. Analogicky existujú napr. marxisticko-leninské svetonázorové funkcie práva, morálky, politiky a pod., ktoré sú výsledkom a dôsledkom špecifického (právneho, etického, politologického) uplatňovania regulatívnej funkcie marxisticko-leninského svetonázoru v daných oblastiach. Marxisticko-leninské disciplíny (osobitne filozofia a vedecký komunizmus) predpokladajú svetonázorovú reguláciu a funkciu výchovy, práva, politiky, morálky a pod., no detailne neskúmajú podmienky, zákonitosti a realizáciu svetonázorovej regulácie vnútri týchto špecifických systémov. Preto zákonitosti a procesy marxisticko-leninskej svetonázorovej regulácie výchovy, práva, politiky, ako aj ich celkovú svetonázorovú funkčnosť skúma teória výchovy, sústava právnych vied, politológia, etika atď.

Zložitosť pedagogického riešenia svetonázorovej regulácie i celého komplexu regulatívnej funkcie svetonázorovej výchovy v systéme komunistickej výchovy spočíva v tom, že výchova k vedeckému svetonázoru nie je procesom jednoduchého mechanického prenosu marxisticko-leninského svetonázoru do vedomia vychovávaných. Obsah marxisticko-leninského svetonázoru v podobe základných svetonázorových ideí je veľmi úzko spätý s ostatným sociálne významným obsahom výchovy a vzdelávania (s obsahom komunistickej morálky, politiky strany, spoločenskej práce, s obsahom základov prírodných a spoločenských vied, umenia atď.). Z tejto skutočnosti pramení potreba jednoty, priamej a sprostredkovanej svetonázorovej regulácie obsahu výchovy a vzdelávania ako celku a zároveň ide o potrebu všestranného a harmonického rozvíjania osobnosti ako nedeliteľného celku. Z uvedeného vidieť, že pedagogická modifikácia svetonázorovej regulácie v sebe zahŕňa: 1. úroveň filozoficko-sociálnu, spätú s vymedzením konkrétneho obsahu výchovy k marxisticko-leninskému svetonázoru, napr. vo forme základných svetonázorových ideí a hlavných pojmov. Konkrétne riešenie tejto úlohy predkladá E. I. Monoszon.<sup>5)</sup> Doterajšie skúsenosti z tejto oblasti svedčia o tom, že je nevyhnutné rozvíjať špeciálnu teóriu marxisticko-leninského svetonázoru; 2. úro-

veň psychologickú, ktorá rieši problémy miesta a úlohy vedeckého svetonázoru v štruktúre osobnosti a jeho regulatívnu funkciu, ako ju interpretuje N. A. Menčinská.<sup>6)</sup> Ďalšie rozpracovanie tohto prístupu nesporne prinesie veľmi podnetné závery pre rozpracovanie otázok svetonázorovej regulácie komunistickej výchovy, osobitne z hľadiska jej procesu; 3. pedagogickú úroveň, ktorá v regulatívnej funkcii výchovy k marxisticko-leninskému svetonázoru jednak integruje predchádzajúce dve úrovne, jednak na ich základe rieši svetonázorovú reguláciu vo vzťahu k základom prírodných a spoločenských vied ako prameňom výberu obsahu vzdelávania, usmerňuje jeho výber a usporiadanie a v súlade so zásadami komunistickej výchovy rieši svetonázorovú reguláciu procesu výchovy a vzdelávania.

V teoretickom riešení a praktickom uplatňovaní regulatívnej funkcie výchovy k marxisticko-leninskému svetonázoru v systéme komunistickej výchovy rešpektujeme predovšetkým tieto skutočnosti:

1. Obsah výchovy k marxisticko-leninskému svetonázoru, t. j. marxisticko-leninský svetonázor, zahŕňa najdôležitejšie zovšeobecnenia o prírode, spoločnosti a človeku, dáva ontologicky a gnozeologicky pravdivé výpovede o svete vcelku.
2. Vo vzťahu k ostatným poznatkom, názorom a predstavám je obsah výchovy k marxisticko-leninskému svetonázoru ich integráciou a zovšeobecnením. Vzťah všeobecného svetonázorového k špecifickým pravdivým poznatkom o svete je vždy vzťahom kvalitatívne vyšším, čo znamená, že vedecký svetonázor ako hlavný obsah výchovy k marxisticko-leninskému svetonázoru reprezentuje „obraz sveta vcelku“, kým špecifické pravdivé poznatky o jednotlivých predmetoch a javoch sú poznatkami „o celom svete“. Keďže „obraz sveta vcelku“ nie je súčtom poznatkov „o celom svete“, preto ani vedecký svetonázor (v jeho objektívnom i subjektívnom význame) nie je súčtom existujúcich vedeckých poznatkov. Na základe toho môže mať regulatívna funkcia výchovy k marxisticko-leninskému svetonázoru podstatný vplyv napr. na rozsah a kvalitu vzdelávacieho obsahu v škole.
3. Marxisticko-leninský svetonázor má dôsledne komunistický triedny a stranícky charakter, z čoho pramení jeho objektívna pravdivosť a revolučnosť. Ako svetonázor robotníckej triedy a jej strany materializuje sa v politicko-ideologickom programe robotníckej triedy, ktorý tvorí komunistická strana. Vedecký svetonázor je podstatou a jadrom marxisticko-leninskej ideológie. Táto črta vedeckého svetonázoru dáva pedagogickej úrovni svetonázorovej regulácie takú dimenziu, ktorá je v podmienkach zostrojúceho sa ideologického boja vo svete podstatná a neodmysliteľná.
4. V marxisticko-leninskom svetonázore sú zahrnuté najvšeobecnejšie znalosti o metódach a procese poznania, o zákonoch myslenia, dialektickomaterialistického a historickomaterialistického poznávania a pretvárania sveta. Z toho okrem iného pramení nutnosť chápať a využívať marxisticko-leninský svetonázor ako všeobecnú metodológiu a nevyhnutnosť zahrnúť dialektickú metódu do jeho hlavného obsahu, lebo bez nej nie je možné pravdivo a efektívne poznávať a pretvárať svet.

5. Marxisticko-leninský svetonázor ako hlavný obsah svetonázorovej výchovy je vedou, preto sa musí osvojovať systematicky a súbežne s tým overovať v praktickej pretvárajúcej činnosti osobnosti.

Druhým významným súborom podmienok optimálneho teoretického a praktického riešenia marxisticko-leninskej svetonázorovej regulácie normatívnych štruktúr systému komunistickej výchovy a vzdelávania i metodických riešení ich procesu je rešpektovanie zásad komunistickej výchovy, ktoré sú normatívno-deskriptívnym vyjadrením najdôležitejších zákonitostí komunistickej výchovy. Ide predovšetkým o zásady komunistickej triednosti, straníckosti a ideovosti; spojenia výchovy so životom a prácou socialistickej spoločnosti; výchovy v kolektíve a kolektívom; rešpektovania vekových a individuálnych zvláštností vychovávaných a jednoty výchovných vplyvov všetkých činiteľov výchovy.

Pedagogické riešenie regulatívnej funkcie výchovy k marxisticko-leninskému svetonázoru v procese komunistickej výchovy musí pri zachovaní doteraz uvedených podmienok vychádzať tiež z toho, čo je obsahom procesu výchovy k marxisticko-leninskému svetonázoru. Vychádzajúc zo štruktúry vedeckého svetonázoru osobnosti, je obsahom procesu výchovy k vedeckému svetonázoru (lepšie povedané jeho predmetom) formovanie svetonázorových predstáv, pojmov, názorov, hodnôt, presvedčení a ideálov, ako aj zodpovedajúcej úrovne vedeckého dialektického myslenia.

Veľmi cenným metodologickým východiskom realizácie regulatívnej funkcie výchovy k marxisticko-leninskému svetonázoru v procese komunistickej výchovy je Engelsova myšlienka, že „presný obraz o svete ako celku a o jeho vývoji a vývoji ľudstva, ako aj o odraze tohto vývoja v hlavách ľudí dá sa získať iba dialekticky, a to tak, že budeme mať pritom vždy na pamäti všeobecné vzájomné pôsobenie medzi vznikáním i zanikáním a progresívnymi či negatívnymi zmenami.“<sup>7)</sup>

Ak vezmeme do úvahy dialektiku marxisticko-leninského svetonázoru ako vedecky pravdivého odrazu sveta vcelku i živelnú dialektiku utvárania svetonázoru osobnosti, potom zákonite vychádza, že regulatívna funkcia výchovy k marxisticko-leninskému svetonázoru sa v procese komunistickej výchovy a vzdelávania má odraziť a realizovať vo vedomej a zámernej dialektike pedagogického riadenia tohto procesu. Úlohou tejto zámernej a vedomej dialektiky procesu výchovy je objektivizovanie a optimalizácia výchovného a vzdelávacieho procesu tak, aby sa v jeho priebehu sformovali pevné základy vedeckého svetonázoru osobnosti, komunistickej morálky, vzťah k práci a všetky ostatné vlastnosti a črty komunistickej osobnosti, tvoriace obsah jej všestranného a harmonického rozvoja. Prameňom zámernej dialektiky pedagogického procesu je marxisticko-leninská dialektika ako veda o najvšeobecnejších zákonoch pohybu a vývinu prírody i ľudskej spoločnosti. Spolu s východiskovým princípom všeobecnej súvislosti, spojeným s princípom vývinu a princípom determinizmu, kľúčom k systému marxistickej dialektiky, a teda aj zámernej dialektiky procesu výchovy, je zákon jednoty a „boja“ protikladov. Princípy, zákony a kategórie marxistickej dialektiky sú zdrojom a zároveň najvšeobecnejším modelom dialektickej organizácie a riadenia procesu komu-

nistickej výchovy a vzdelávania. Vedomá a zámerná dialektika výchovného a vzdelávacieho procesu vyžaduje všestranný prístup k predmetu výchovy a podmienkam výchovy, z čoho prameni požiadavka komplexného prístupu ku komunistickej výchove.

Oproti tomu súčasná buržoázna pedagogika a výchova metafyzicky, eklekticky a tendenčne spája niektoré izolované súčasti svojho predmetu, predmetu výchovy i jej podmienok, čím sa dostáva k vedomej metafyzike. Zámerne hypertrofuje napr. len niektoré stránky štruktúry osobnosti alebo iba niektoré faktory určujúce vývin a výchovu osobnosti (napr. biologické alebo sociálne), tendenčne vytrháva niektoré stránky osobnosti, ako napr. samoaktivitu, spontánnu aktivitu, na ktorých sa pokúša budovať vlastné výchovné koncepcie. V celej sústave buržoáznej pedagogickej vedy, vo všetkých jej prúdoch a smeroch, ako aj v praxi buržoáznej výchovy sa v rôznej miere, no s neustále sa zväčšujúcou naliehavosťou odrážajú všetky neprekonateľné protirečenia kapitalizmu a jeho krízy ako systému. Zdesenie buržoázie nad historickou nevyhnutnosťou svojho zániku nevyhnutne plodí aj sociálne podmienky vedomej metafyziky v riadení procesu buržoáznej výchovy. Napríklad pod maskou „demokracie“ pre všetkých, „slobody“ osobnosti a pod. je celý systém a proces buržoáznej výchovy postavený na vyhranenom individualizme. Navonok sa tento prístup demonštruje, ako keby osobnosť bola naozaj stredom pozornosti. V skutočnosti však individualistická výchova, ktorá má materiálny základ v súkromnom vlastníctve výrobných prostriedkov, rozvíja osobnosť obmedzene, jednostranne.

Socialistická pedagogika a zvlášť teória výchovy k vedeckému svetonázoru hľadá kľúč k vedomej dialektike výchovného procesu v jemu vlastných protirečeniach a v ich dialektickom riešení, čo považuje za hybnú silu výchovy osobnosti. Vedomá a zámerná dialektika procesu komunistickej výchovy objektivizuje pedagogickú vedu a optimalizuje výchovnú prax.

V tomto príspevku sme viac-menej len naznačili podstatu a niektoré základné dôsledky svetonázorovej regulácie vo výchove a vzdelávaní. Problém svetonázorovej regulácie sa nevyčerpáva len vzťahom teórie a praxe výchovy k marxisticko-leninskému svetonázoru ako k svojej všeobecnej metodológii. Podstatné svetonázorové dôsledky na ciele, obsah, metódy, organizáciu, prostriedky, činitele a proces komunistickej výchovy vyplývajú tiež z toho, že marxisticko-leninský svetonázor je hlavným obsahom výchovy k vedeckému svetonázoru, ktorá ako základná zložka komunistickej výchovy na základe toho má, okrem iných, predovšetkým regulatívnu funkciu. Doterajší vývoj teórie a praxe komunistickej výchovy svedčí o tom, že tvorivý, t.j. dôsledne marxisticko-leninský prístup k realizácii svetonázorovej regulácie systému a procesu komunistickej výchovy bol a je efektívnym prostriedkom zvyšovania jej kvality. Veľké možnosti a zatiaľ nevyužívané rezervy v tomto smere vidíme napr. vo výbere a usporiadaní obsahu učebných predmetov, v tvorbe učebníc a metodických príručiek, vo vágnom a pratically nedôsledne riešenom probléme medzipredmetových vzťahov, ale aj v ďalších oblastiach, ktoré významne ovplyvňujú jednotu výchovy a vzdelávania.

<sup>1)</sup> XVI. zjazd KSČ. Bratislava, Pravda 1981, s. 28.

<sup>2)</sup> Tamtiež, s. 52.

<sup>3)</sup> Tamtiež, s. 449.

<sup>4)</sup> Pravdík, R.: Svetonázorová výchova mládeže — jej stav, problémy a aktuálne úlohy. Bratislava, 3. nezmenené vydanie, s. 182—183.

<sup>5)</sup> Formirovanije kommunističeskogo mirovozzrenija škoľnikov. Pod red. E. I. Monos-zona, Moskva, Pedagogika 1977, s. 20—21.

<sup>6)</sup> Menčinskaja, N. A.: Psihologičeskije zakonomernosti formirovanija naučnogo mirovozzrenija. In: Psihologija formirovanija i razvitija ličnosti. Moskva, Izd. Nauka 1981, s. 309.

<sup>7)</sup> Engels, F.: Anti-Dühring. Bratislava, Pravda 1976, s. 43.

**МАТЕЙ БЕНЬО**

## **МИРОВОЗЗРЕНЧЕСКАЯ РЕГУЛИРОВКА КАК ОСНОВНОЕ УСЛОВИЕ ОПТИМИЗАЦИИ ВОСПИТАТЕЛЬНО-ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ РАБОТЫ В ШКОЛЕ**

Воспитание в духе марксистско-ленинского мировоззрения является постоянным и неделимым компонентом, базой формирования социалистического самосознания человека. Эффективность воспитательно-образовательной работы школы всегда зависела прямо и косвенно от комплексности и интенсивности ее мировоззренческой воспитательной работы. Нет такой области или сектора воспитательно-образовательной работы школы, где критерий мировоззрения не имел бы наконец решающего значения. Марксистско-ленинский мировоззренческий характер приобретают цели, содержание и средства в более ограниченном смысле, цели, содержание и средства образова-

ния в школе путем целеустремленной педагогической мировоззренческой регуляции. Сущность процесса мировоззренческой регуляции заключается в том, что она заведомо обуславливает в педагогическом отношении, ориентирует и «налаживает» надлежащие структуры так, чтобы они отличались марксистско-ленинским характером на каждой ступени и на каждом этапе конкретизации, и чтобы на основании этого весь воспитательно-образовательный процесс был нацелен на формирование комплексных и прочных основ марксистско-ленинского мировоззрения всех воспитанников.

**MÁTEJ BEŇO**

## **WORLD OUTLOOK REGULATION AS A BASIC CONDITION FOR MAKING THE MOST OF EDUCATIONAL WORK AT SCHOOL**

Education inculcating the Marxist-Leninist world outlook is a permanent and inseparable part, the basis of the formation of socialist consciousness of people. The effectiveness of the school's educational work has always been both directly and indirectly dependent on the comprehensiveness and intensity of its world-outlook educational activities. There is no such area or sector of the school's educational work where the criterion of world outlook should not be, in the long run, decisive. The goals, the content and the means of education in the narrow sense and at school in general acquire their Marxist-

Leninist world-outlook character through purposeful pedagogical world-outlook regulation. The essence of the process of world-outlook regulation consists in the fact that it purposefully influences, regulates and "adjusts" pedagogically the given structures in such a way as to let them have Marxist-Leninist world-outlook character at each step and stage of their being made concrete, and on the basis of this, to make the entire educational process aim at the formation of complete and solid foundations of the Marxist-Leninist world outlook in all who are being educated.